

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษา
ชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

Factors Affecting to the Community Strength: A Case
Study of Koh Yor Sub-District Community, Mueang
Songkhla District, Songkhla Province

นุชนารถ คงมณี

Nushanard Kongmanee

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Songkhla Rajabhat University. Email: nushanard2540@gmail.com

จิรวัดน์ เพ็ชรภาค

Jirawat Petkard

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Songkhla Rajabhat University. Email: Trae.jirawat@gmail.com

วิศรุตดา ทองแกมแก้ว

Wisaruta Thongkamkaew

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Songkhla Rajabhat University. Email: wisaruta.th@skru.ac.th

ตอบรับบทความ (Received) : 24 กรกฎาคม 2568

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 10 สิงหาคม 2568

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 16 กันยายน 2568

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 5 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านความร่วมมือและปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้วยวิธีการวิจัยแบบพหุวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบล เกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 359 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การตกลงยอมรับส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_2 = .174, p < .01$) การดำเนินการส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_3 = .475, p < .001$) การประเมินส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_4 = .145, p < .01$) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\beta_5 = .114, p < .05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความเข้มแข็งของชุมชนได้ร้อยละ 29 ($R^2 = .290$) ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการส่งเสริมกระบวนการทำงานในชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ความร่วมมือ เศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน
ชุมชนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา

Abstract

This research study focuses on the following objective to analyze the cooperation factors and community economy factors that affect the community strength in Koh Yor Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province. The study used multi-methods research. The sample group used in this research study was 359 people living in the community of Koh Yor Sub-District Community, Mueang District, Songkhla Province. This quantitative research uses a questionnaire as the research tool as well as using statistics to multiple regression analysis, and in the qualitative method research uses content analysis. The research results found that the acceptance agreement significantly affected the community strength in Koh Yor Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province at the .01 level, with a relationship in the same direction ($\beta_2 = .174, p < .01$). The operation significantly affected the community strength in Koh Yor Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province at the .001 level, with a relationship in the same direction ($\beta_3 = .475, p < .001$). The assessment significantly affected the community strength in Koh Yor Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province at the .01 level, with a relationship in the same direction ($\beta_4 = .145, p < .01$). Human resource development significantly affected the community strength of Koh Yor Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province at the .05 level ($\beta_5 = .114, p < .05$), which was in accordance with the research hypotheses. All independent variables could explain 29 percent of the community strength ($R^2 = .290$). The recommendation is that community work processes should be promoted to be consistent with the needs of people in the area that are changing both socially and economically.

Keywords: Cooperation, Community Economy, Community Development, The Community Strength, Koh Yor Sub-District Community, Songkhla Province

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหากระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอก และภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยง ต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่ คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ¹ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) มีกรอบแนวคิด ดำเนินการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) กลยุทธ์ที่ 12 การพัฒนาโลกเพื่อเชื่อมโยงภาคต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ส่วนราชการ กลุ่มเกษตรกร และ นักวิชาการในพื้นที่ ในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการพัฒนาภาคเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน กลยุทธ์ย่อยที่ 12.1 สนับสนุนบทบาทของคหกรหรือสภาเกษตรกรในกลไกความร่วมมือภาคีรัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการในแต่ละจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงการผลิตของเกษตรกรและการดำเนินธุรกิจการเกษตรของสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ความต้องการของภาคเอกชนในระดับจังหวัด การดำเนินภารกิจของส่วนราชการระดับจังหวัด และความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน อันเป็นผลต่อการสร้างอาชีพและรายได้ อย่างไรก็ดี จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) มีกรอบแนวคิดดำเนินงานสร้างความสามารถในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ² ที่เป็นทางเลือกให้กับชุมชนและสังคมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน แต่ทั้งนี้ในแต่ละชุมชนอาจมีความเข้มแข็งที่แตกต่างกัน ด้วยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*, ออนไลน์, https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue. [15 กรกฎาคม 2566].
2. สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*, ออนไลน์, https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue. [20 กรกฎาคม 2566].

เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยจากการสังเกตการณ์ชุมชน ตำบลเกาะยอ ธุรกิจร้านค้าที่ได้ปิดตัวจากผลกระทบสถานการณ์โควิด-19 เป็นผลให้ประชาชนมีหนี้สิน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย อาชีพไม่มั่นคง เช่น อาชีพประมงพื้นบ้าน เป็นต้น ด้วยช่องว่างดังกล่าวทำให้ในปัจจุบันได้พยายามฟื้นฟูการส่งเสริมอาชีพประชาชนเพื่อให้ชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ได้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนขึ้น ดังนั้น ปัจจัยความร่วมมือ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน จึงน่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม³ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี⁴ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมส่งผลทางบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในกรณีศึกษาชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความสำคัญชุมชนหนึ่งของจังหวัดสงขลาในการสร้างรายได้จากธุรกิจในพื้นที่ แต่ขาดความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างจริงจัง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีคำถามการวิจัย คือ ปัจจัยความร่วมมือและปัจจัยเศรษฐกิจชุมชนส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอหรือไม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเสนอทางเลือกในการพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในแง่ความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปได้

3. ขนิษฐา ชัยปิล และคณะ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ปีที่ 17 ฉบับที่ 79 (ตุลาคม-ธันวาคม 2563), 158.
4. วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณาร ทาวะรัมย์, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี”, วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561), 39.

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านความร่วมมือและปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.1 ความร่วมมือ

ได้มีนักวิชาการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการความร่วมมือ ไว้ดังนี้⁵ ปัจจัยความร่วมมือ ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ กระบวนการที่ 1 การเจรจา (Negotiation) ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการรวมถึงการสร้างการเข้าใจและการรับรู้ให้ตรงกันอย่างไม่เป็นทางการ หากการเจรจาร่วมกันเกิดผลประโยชน์ต่างตอบแทนด้วยกันทุกฝ่าย นำไปสู่ในกระบวนการที่ 2 คือ การตกลงยอมรับ (Commitment) ที่เป็นการสร้างการตกลงยอมรับร่วมกันเพื่อการดำเนินการในอนาคตผ่านการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งการจัดทำสัญญาที่เป็นทางการ สัญญาความเชื่อมั่นทางใจ และความสามารถในการจัดการปัญหากรณีที่ต้องมีการไม่ให้ความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่กระบวนการที่ 3 การดำเนินการ (Implementation) ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามข้อตกลงที่เกิดขึ้นร่วมกันผ่านบทบาทขององค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ควรเป็นการดำเนินการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่ร่วมมือกัน และนำไปสู่กระบวนการที่ 4 คือ การประเมิน (Assessment) เป็นการประเมินว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกัน หรือไม่ หากไม่ ผู้มีส่วนร่วมต่าง ๆ ก็จะเริ่มดำเนินการเจรจาใหม่หรือสร้างข้อตกลงร่วมกันใหม่ ทั้งนี้ การเรียกร้องหรือออกจากความร่วมมือขึ้นอยู่กับมุมมองในการเชื่อมโยงต่อกันในความร่วมมือว่า มีมากน้อยเพียงใดและการรักษาความร่วมมือให้ยั่งยืนก็อาจจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานที่นอกเหนือจากโครงสร้างเชิงสถาบันที่เป็นทางการ

5. Peter Smith Ring and Andrew H. Van De Ven, อ้างใน พรภณ พงษ์เพชร, “ความร่วมมือในการป้องกัน ปัญหาอาเสพติดระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน ศึกษาเฉพาะศูนย์อำนวยความสะดวกป้องกันและแก้ไข ปัญหาอาเสพติดภาคเยาวชน (ศอ.ปส.ย.)”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, (คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), 31–32.

3.2 เศรษฐกิจชุมชน

ได้มีนักวิชาการอธิบายถึงปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน⁶ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนาผู้นำเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ให้มีความรู้และสามารถด้านเทคนิคการผลิตและการแปรรูปและการพัฒนา ด้านที่ 2 การพัฒนากลุ่มและองค์กรชุมชน เป็นการสร้างกลุ่มและดำเนินกิจกรรมในรูปกลุ่มที่มีผู้นำชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันทำงานเป็นหัวใจของเศรษฐกิจชุมชน ด้านที่ 3 การพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้มาซึ่งเงินทุน ซึ่งเงินทุนอาจได้จากกิจกรรมออมทรัพย์การระดมทุนการระดมทุนการตั้งธนาคารหมู่บ้าน หรือจากการรับทุนช่วยเหลือจากภายนอกสมทบกับทุนภายในชุมชน และด้านที่ 4 การพัฒนาพื้นฐานกายภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและการผลิต

3.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรตามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง⁷ พบว่า ตัวแปรตามความเข้มแข็งของชุมชนมีนัยสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจในชุมชนมีผลกระทบต่อการประกอบการของคนในพื้นที่ และ ความเข้มแข็งด้านสังคม คือ การแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนเพื่อประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนสามารถสร้างประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน ชุมชนสามารถแสวงหาในการจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์

6. มงคล ด่านธานินทร์, เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเชิงระบบ, (กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2541), 27.

7. ธนัฐ วรวัฒน์และคณะ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา”, วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562), 71-80;

ศราวุฒิ ครุฑศิริและคณะ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหนียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี”, วารสารการเมืองการปกครอง, ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2565), 149-167;

ชนิจฐา ชัยปิต และคณะ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน”, 158;

วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน”, 39.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อจะได้นำมาใช้ประโยชน์ได้ การส่งเสริมให้คนในชุมชนแสวงหานำผลผลิตหรือวัตถุดิบต่าง ๆ ภายในชุมชนมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

3.4 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

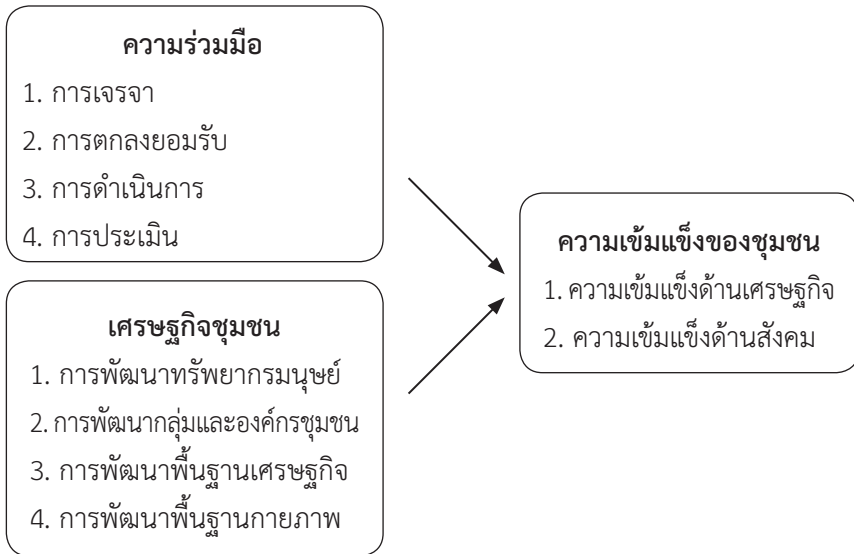
ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม (ความเข้มแข็งของชุมชน)	ทิศทางความสัมพันธ์
ความร่วมมือ	ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ	ทิศทางเดียวกัน
	- การจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์	
	ความเข้มแข็งด้านสังคม	
	- การสร้างเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน	
เศรษฐกิจชุมชน	ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ	ทิศทางเดียวกัน
	- การประกอบการของคนในพื้นที่	
	ความเข้มแข็งด้านสังคม	
	- การส่งเสริมให้คนในชุมชนแสวงหานำผลผลิตหรือวัตถุดิบต่าง ๆ ภายในชุมชนมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า	

3.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.6 สมมติฐานการวิจัย

1) **ปัจจัยด้านความร่วมมือ** ได้แก่ การเจรจา การตกลงยอมรับ การดำเนินการ การประเมิน ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

2) **ปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน** ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนา กลุ่มและองค์กรชุมชน การพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจ การพัฒนาพื้นฐานกายภาพ ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจที่เก็บข้อมูลแบบพหุวิธี คือ

ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก และข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสนับสนุนผลที่ได้จากข้อมูลเชิงปริมาณ

4.2 กลุ่มเป้าหมาย

คือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลาจังหวัดสงขลา จำนวน 3,416 คน⁸ และกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามาเน⁹ เท่ากับ 359 คน และ การสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้าน คือ อ่าวทราย 43 คน บ้านดิน 20 คน บ้านนอก 65 คน แหลมพ้อ 43 คน ท่าไทร 49 คน นายถีน 48 คน ป่าโหนด 41 คน ท้ายเสา 19 คน และ สวนใหม่ 31 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และมีการหาค่าคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ผลการหาค่า IOC อยู่ในระหว่าง .60–1.00 และการหาค่าคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ผ่านการปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับประชาชนในชุมชนม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน และทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยค่า Cronbach's Alpha Coefficient โดยค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .796

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

คือ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ค่า p-value .05

-
8. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, รายงานข้อมูลตำบลเกาะยอ, ออนไลน์, https://3doctor.hss.moph.go.th/main/rp_region. [9 สิงหาคม 2566].
 9. Yamane, T., *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed., (New York: Harper and Row Publications, 1973), 727–728.

4.5 การเรียบเรียงและสรุปผล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลาด้วยปัจจัยด้านความร่วมมือและปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยผลทางสถิติในการวิจัยเชิงปริมาณ และ ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่มาจากการแสดงความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิด

5. ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยด้านความร่วมมือและปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (แยกตามตัวแปรย่อย)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม (ความเข้มแข็งของชุมชน)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย			
	B	Beta		
ค่าคงที่ (constant)	14.966		8.476	.000
การเจรจา	.009	.007	.133	.894
การตกลงยอมรับ	.215	.174**	3.209	.001
การดำเนินการ	.741	.475***	9.454	.000
การประเมิน	.232	.145**	2.750	.006
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	.144	.114*	2.354	.019
การพัฒนากลุ่มและองค์กรชุมชน	-.089	-.058	-1.202	.230
การพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจ	-.123	-.079	-1.425	.155
การพัฒนาพื้นฐานกายภาพ	-.093	-.065	-1.148	.252

$R = .539$, $R^2 = .290$, $F = 17.880$, $p = .000$, $n = 359$

$p < .05^*$, $p < .01^{**}$, $p < .001^{***}$

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านความร่วมมือ โดยแยกตามตัวแปรย่อย การตกลงยอมรับส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_2 = .174, p < .01$) การดำเนินการส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_3 = .475, p < .001$) การประเมินส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_4 = .145, p < .01$) และ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยแยกตามตัวแปรย่อย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\beta_5 = .114, p < .05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความเข้มแข็งของชุมชนได้ร้อยละ 29 ($R^2 = .290$) โดยการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจผู้วิจัยได้อ้างอิงจากการศึกษาของนักวิชาการ¹⁰ ได้มีการอธิบายว่า R^2 ที่ “ดี” ในสาขาสังคมศาสตร์ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ หากค่า R^2 .10 ถึง .30 ถือว่ายอมรับได้ อีกทั้งการพิจารณา “Goodness of Fit”¹¹ ของโมเดลกับข้อมูล ถ้าเป้าหมายหลัก คือ การทดสอบสมมุติฐาน หากการอธิบายตัวแปรตามจากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญสามารถรายงานสรุปผลได้

จากการสอบถามความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรของชุมชนในการสร้างมูลค่าของสินค้า และการสร้างอาชีพได้โดยได้มีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งต่าง ๆ ในชุมชน เช่น พืช สัตว์ แร่ธาตุ ป่าไม้ เป็นต้น มาใช้ในกิจกรรมภายในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง จึงเข้าไปดำเนิน

-
10. Gupta A. et. al., “Determining a Meaningful R-squared Value in Clinical Medicine”, *Academic Medicine & Surgery*, (October 27, 2024), 1–6, Online, doi:10.62186/001c.125154.
 11. Moksony, F., “Small is beautiful. The use and interpretation of R^2 in social research”, *Szociológiai Szemle*, Special issue, (1990), 130–138.

กิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ร่วมมือกันค่อนข้างน้อย กล่าวได้ว่า ประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเพาะปลูกส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้ประชาชนได้เองในพื้นที่จากอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ชุมชนเกาะยอมีความแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ อีกทั้ง การฟื้นตัวด้วยการเปิดกิจการด้วยตนเอง จัดการธุรกิจของตนด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นร้านค้า โฮมสเตย์ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง สามารถกระตุ้นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจากการค้าขาย และการบริการของคนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ ความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้ทุกฝ่ายได้นำการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและเหมาะสมยังมีอยู่เป็นส่วนน้อยในการที่จะเข้ามารวมกลุ่มกันอย่างจริงจัง ซึ่งในความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ คือ การจัดการทางภาคการเกษตร ภาคการประมง รวมทั้ง ธุรกิจร้านค้าต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะมีความคล่องตัวกว่า

6. อภิปรายผลการวิจัย

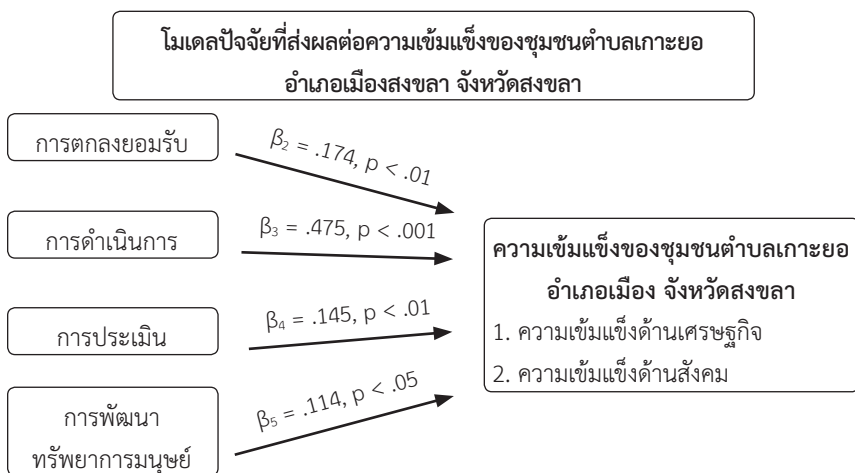
การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านความร่วมมือ โดยแยกตามตัวแปรย่อย การตกลงยอมรับส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_2 = .174, p < .01$) การดำเนินการส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_3 = .475, p < .001$) การประเมินส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($\beta_4 = .145, p < .01$) และ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยแยกตามตัวแปรย่อย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\beta_5 = .114, p < .05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความเข้มแข็งของชุมชน ได้ร้อยละ 29 ทั้งนี้ เป็นเพราะประชาชนในชุมชนตำบลเกาะยอมี

ลักษณะของการบริหารรายได้ในครัวเรือนของตน โดยได้มีการเปิดกิจการด้วยตนเอง และจัดการธุรกิจของตนด้วยตนเอง สามารถสร้างมูลค่าของสินค้าได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็น ร้านค้า โฮมสเตย์ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง กล่าวคือ คนในชุมชน สามารถที่จะแสวงหานำผลผลิตหรือวัตถุดิบต่าง ๆ ภายในชุมชนไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ แร่ธาตุ ป่าไม้ มาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็น ถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเพาะปลูกส่งเสริมอาชีพ และเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้ประชาชนได้เองในพื้นที่จากอาชีพเกษตรกรรม การประมง ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้ชุมชนเกาะยอมีความแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ อีกทั้ง ในความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ที่เห็นว่าการรวมกลุ่มอย่างจริงจังในการดำเนินกิจกรรม ที่ชัดเจนและเหมาะสมยังมีอยู่เป็นส่วนน้อย ซึ่งในบางสถานการณ์จะพิจารณาจากการ ประกอบอาชีพการบริหารจัดการตนเองมีรายได้เป็นหลัก และการเข้าไปมีบทบาทของ ประชาชนในพื้นที่ยังมีเป็นส่วนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในเขต เทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด¹² โดยรวม มีค่าความสัมพันธ์ อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .259 แต่มีความแตกต่างกับผลการศึกษาในงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัด นครราชสีมา¹³ ที่มีผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคมเครือข่าย องค์กรชุมชน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน มีผลต่อการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .58 อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

-
12. จักรธร พลคชา และวัชรินทร์ สุทธิชัย, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”, วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564), 310.
 13. ธนัฐ วรวัฒน์และคณะ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP”, 71.

7. ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

จากทฤษฎีความร่วมมือส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และ เศรษฐกิจชุมชนส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน จากผลการทดสอบสมมติฐานสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า เมื่อมีการทดสอบสมมติฐานในตัวแปรย่อย พบว่า ปัจจัยความร่วมมือที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ทางด้านการตกลงยอมรับ การดำเนินการ การประเมิน และปัจจัยเศรษฐกิจชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ชุมชนตำบลเกาะยอ เป็นชุมชนที่มีทุนในพื้นที่ที่เป็นรากฐานความเข้มแข็งในตนเองและสามารถบริหารจัดการรายได้ในครัวเรือนของตนได้ เพื่อให้ชุมชนตำบลเกาะยอเป็นชุมชนเข้มแข็ง ภาครัฐควรผลักดันการดำเนินกิจกรรมที่มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง

ภาครัฐและชุมชน เพื่อให้เกิดการตกลงร่วมกันอันนำไปสู่การดำเนินงานและประเมิน
ทบทวนกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน ทั้งนี้เน้นการให้ความสัมพันธ์ด้วย
การขับเคลื่อนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนจะทำให้เกิดความเข้มแข็งทั้ง
ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมขึ้นได้ในพื้นที่

8. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา มีข้อค้นพบที่สังเกตได้ว่า ในพื้นที่ชุมชนตำบลเกาะยอ ควร
ให้ความสำคัญในความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนในการ
ร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันในการดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งการ
ติดตามประเมินผลของบทบาทภาคประชาชน ซึ่งกล่าวได้ว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
ชุมชนจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ตำบลเกาะยอได้ควรมุ่งเน้นใน
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานภาครัฐ และองค์การเอกชน ควรให้การสนับสนุนกิจกรรม
ต่าง ๆ กับชุมชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ แลงบประมาณ เพื่อให้
ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

8.1.2 หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ร้านค้า และภาคประชาชน ควรมีการ
วางแผนกลยุทธ์กำหนดนโยบายร่วมกันเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเป็นไปตาม
ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนเกาะยอ

8.1.3 ควรมีการวางแผนในการออกแบบนโยบายในการจัดการชุมชนตำบลเกาะ
ยอ ด้วยการศึกษาค้นคว้าความต้องการ ความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่
เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยอให้มีความเข้มแข็งได้จากการร่วมมือ
กันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการฝึกกอบรมผู้นำชุมชนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้น และจะได้นำความรู้มาพัฒนาชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

8.2.2 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน ควรมีการส่งเสริมกระบวนการทำงานของคนในชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง ปัจจัยด้านการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อให้ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนและส่งเสริมการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในชุมชนอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะความเข้มแข็งของชุมชนที่ศึกษาในครั้งนี้

รายการอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. รายงานข้อมูลตำบลเกาะยอ. ออนไลน์. https://3doctor.hss.moph.go.th/main/rp_region. [9 สิงหาคม 2566].
- ขนิษฐา ชัยบิล, สามานัถ อัยกร และละมัย ร่มเย็น. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม”. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. ปีที่ 17 ฉบับที่ 79 (ตุลาคม–ธันวาคม 2563). 158–170.
- จักรธร พลคชา และวัชรินทร์ สุทธิชัย. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม–สิงหาคม 2564). 310–319.
- ธณัฐ วรวัฒน์, สัญญา เคนาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกสกกิตติอัมพร. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา”. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม–สิงหาคม 2562). 71–80.
- พรภณ พงษ์เพชร. “ความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดระหว่างองค์การภาครัฐและองค์การภาคเอกชน ศึกษาเฉพาะศูนย์อำนวยการประสานงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดภาคเยาวชน (ศอ.ปส.ย.)”. *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ. คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2553.
- มงคล ด้านธานินทร์. *เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเชิงระบบ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2541.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี”. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม–มิถุนายน 2561). 39–50.

ศราวุฒิ ครุฑศิริ, นรินทร์ ยิ่งยวด และอภิชาติ ใจอารีย์. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหนือ อำเภอดำรงวิทยะ จังหัดกาญจนบุรี”. *วารสารการเมืองการปกครอง*. ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2565). 149–167.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*. ออนไลน์. https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue. [20 กรกฎาคม 2566].

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*. ออนไลน์. https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue. [15 กรกฎาคม 2566].

Gupta A., Stead TS and Ganti L. “Determining a Meaningful R-squared Value in Clinical Medicine”. *Academic Medicine & Surgery*. (October 27, 2024). 1-6. Online. doi:10.62186/001c.125154.

Moksony, F. “Small is beautiful. The use and interpretation of R² in social research”. *Szociológiai Szemle*. Special issue, (1990). 130–138.

Yamane, T. *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row Publications, 1973.